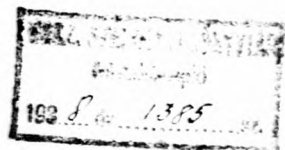

4.

Öreg

A B C

vén emberek számára.

Mikor ezen iratomnak 2-ik számát irtam, melyben a' robotról beszéltem, az volt a' hir, hogy az országgyűlésnek csak Szent Mihály napkor leszen vége, — de szerencsére hamarább vége lett, azért a' **robotolás tüstént megszűnik!** Annál jobb, minél hamarább történik!

A' nemességhez.

Én most a' nemességhez akarok szólni, és pedig magyarul, hogy annál könnyebben megértsük egymást; azt ugy is tudom, hogy a' ki magyarul tud, maga esze után is megtudja aztán itélni, hogy jót mond-tam-e vagy rosztat? 'S minthogy előre senki sem tudja, hogy mit akarok mondani? — nagyon szükséges, hogy engem előbb meg kell hallgatni, mikor aztán már kibeszéltem magamat, meglátja kiki, hogy jót beszéltem-e, vagy rosztat? Azért tehát magam elmondom, a' mit akarok, mert néma gyerekek még az édes anyja sem érti a' szavát!

Hajdan az ősök ezt a' téjjel, mézzel folyó szép magyarországot vérrel szerezték! — ezt mindenki tudja, — én is tudom, mert fülük hallatára magyarul megmondottam, tehát mindenki érihette! De még többet is mondok, és mindent magyarul, hogy jól megértsük egymást! — Tisztelt nemes atyámfiak! — nem elég ám az még az üdvösségre, hogy az ősök vérükkel megszerezték

az országot? hanem annak gondját is kell viselni! igaz-e?
— Mindenki azt mondja, hogy igaz! tehát még eddig megértettük egymást, a' ni annak a' jele, hogy csakugyan magyarul beszéltek.

A' Krisztus is példabeszédekben szólott, mert ha tanítványaihoz szólott, azt mondotta: Hasonlit a' mennyeknek országa egy házi néphez, vagy más valamihez, a' mint különféleképen benn van az evangéliumban; tehát én is egy példát hozok elő, a' mit kiki megérthet, mert magyarul mondom: Hasonlit ez az ország egy házhoz, a' mellyet az ősök szereztek, és nekünk maradékoknak hagytak, — de az a' tulajdonsága van ezen háznak, hogy ha gondját nem viselik, idő előtt elromlik, mert vagy a' teteje, vagy az oldala napról napra egyegy kicsinyt, de csak mindig vásik, — mert sok ellensége van ám egy háznak: az eső, hó és szél temérdek kárt tesz a' ház tetején; a' falának sem sokat használnál biz az, mikor a' faláról a' gyerekek letépi körmével a' meszet, mert az eső jobban beveszi magát a' falba, és mindig jobban jobban enged, és ha utána nem igazgatjuk, a' kisebb bajt nem reperáljuk, utóljára neki kerekedik a' forgószél, és összedönti a' házat. Ugyan mondják meg nemes atyámiai, kinek kell ezen házat jó karban tartani? ugy-e annak a' ki benne akar lakni? Hát azt is mondják meg, nemes atyámiai, elég volna e' azt mondani a' benne lakónak: Elég ha az ősapám szerezte, én most már nem vesződöm vele! bizony azt mondom én, hogy nem volna ez elegendő, mert ha összedülne a' ház, akkor csak a' benn lakónak gyülne meg a' baja? — Ezt is értheti mindenki, mert magyarul mondtam! Most megmondom azt is, hogy a' példából mit akarok kimagyarázni!

Magyarország a' ház, mellyet az ősapák vérükkel szereztek, és nekünk örökségképen hagytak; de nem elég ám az, hogy ősapáink vérrel vették el az országot más népektől? — hanem ezt az országot most meg is kell ám védelmezni az ellenség ellen, mert a' mint elvették a' mi apáink mástól, ugy mi tőlünk is elveheti ám egy ellenség, a' ki nálunknál erősebb, ilyen pedig a' muszka, hogy szakadjon el a' keze gyö-

kere.
szünk
menn
nak
mi va
elől,
sebb,
táncz
apáin
delm
a' fo
töröd

lenség
nem
néne
velük
gazd
vegő
roko
nak
pedi
nak,
reze
véde
öss
nem
sem
kell
mag
és e

kere. És ha egyszer elveheti tőlünk, akkor az lesz ám az ur, és mi leszünk a' szolgák, és akkor is nem azt kérdi ám a' muszka, hogy mennyi napszámért dolgozunk? hanem mint a' barmot csordakint hajtának bennünket, és esze ágában sem lesz ám kérdezni, hogy ki vagy, mi vagy? nemes-e, vagy jobbágy ember? hanem üt, dob bennünket, kit elől, kit hátul! és akkor pedig az lesz előtte a' kedvesebb, a' ki erősebb, mert az könnyebben megbirja a' terhet. Ha tehát ilyen muszkatánczot nem akarunk járni, tudnunk kell, hogy nem elég ám az, hogy apáink vérrrel szerezték ez országot, — hanem azt meg is kell ám védelmezni az ellenség ellen, a' melly épen ugy tehetne az országnak, mint a' forgó szél tehetne az olyan háznak, a' mellyel e' benn lakó nem törődött.

De hát hogyan lehetne ellentállani a' muszkának, vagy más ellenségnek? ki védelmezze a' hazát, talán magok a' nemesemberek? ez nem lehet, mert kevesen vannak, és akkora ellenséget le nem győzhetének maguk! — hát talán a' jobbágyok? maguk azok sem birnának velük? nincs tehát egyéb hátra, mint hogy nemes, jobbágy, ur, szegény, gazdag mind védelmezze a' hazát egyiránt, mert egyiránt szívjuk a' levegőt, egyiránt ezen a' földön élnek szülőink, feleségeink, gyermekeink, rokonaink, jó barátink, — szegénynek, gazdagnak, nemesnek, jobbágy-nak egyiránt kedves a' családja, rokonsága, vére és a' birtoka, — ezek pedig mind azon a' földön vannak együtt, mellyet Magyarországnak hívnak, és a' melly a' mi kedves hazánk, mellyet az ősapák vérükkel szerezték, — és ha itt még tovább is akarunk maradni, ezt meg is kell védelmezni az ellenség ellen, de hogyan? hogyan-e? majd megmondom: **összetartás** által, — az az, ha — mint mondtam — ur és szegény, nemes és jobbágy ember mind egyaránt ki áll a' védelemre, és senki sem huzza ki magát, hanem **egyenlőképen** megtanuljuk, hogyan kell a' fegyvert forgatni, az az, nemzetőrséget állítunk, az az, még magyarábban, minden ember katona lesz, hogy a' nemzetet őrizze! és ez ismét hogyan lesz? — érthetõn, magyarán megmondom!

Minden ember, szegény vagy ur, nemes vagy jobbágy **egy** formán megtanul egzeczérozni, nem azért, hogy mihelyest tudunk a' fegyverrel bánni, mindjárt elmenjünk a' muszkák országába? dehogy azért? hisz mi nem akarjuk az ő országukat, hanem azért tanuljuk meg a' fegyver forgatást, hogy ha netalántán a' muszka a' mi országunkra rontana, tudjunk a' fegyverhez, nem ugy mint eddig, hogy csak petrenczeruddal védelmeztük magunkat, holott a' muszka meg már messziről is ránk lőhetne a' puskával, azt pedig jól tudjuk, hogy a' puska megszobb elvisz ám a' kapanyélnél. Továbbá, nem is azért tanulunk, hogy oda hagyjuk a' falut asszonyokkal, gyermekkel együtt, és vándoroljunk idegen országba? hanem hogy akkor tudjunk a' fegyverhez, mikor a' czudar muszka, vagy más ellenség már a' faluba akarna törni. — Eddig csak a' reguláris katona tudta a' tempót, most minden ember fogja tudni, tehát ezután katona sem kell olyan nagy számmal, miután most már a' szegény az urral, valamint a' nemes a' jobbágyal együtt egyformán fogja érteni a' katonamesterséget. Röviden ebből is érthették, hogy a' nemzetőrség miből áll, érthették pedig azért mert magyarul beszéltem, — 's hogy még jobban értsék, majd nem sokára bővebben szólok a' fegyverviselésről.

Vissza megyek megint az ország dolgára!

De nem elég ám az, hogy ha az országot a' külső ellenségtől megvédelmeztük, azután már semmit sem teszünk? mert a' keztet sem elég ám bekeríteni, hanem abba aztán magot is kell ültetni!

Ugyan ki nem tudná azt, hogy az országot mire való? biz azt minden józan ember tudja, hogy azon járunk kelünk egyik faluból a' másikba! — Hát azt ismét ki ne tudná, hogy miért járunk egyik faluból a' másikba? biz azt ismét minden józan ember tudja, hogy egyiknek is másiknak is hol egy, hol más dologra vagy portékára szüksége van, 's a' mit a' maga falujában vagy helységében meg nem kap, azt vagy a' szomszéd faluból, vagy a' városból kell neki meghozni, és így kénytelen

az orsz
akkor k
még az
bában;
ban az
pénzért
a' ki ha
pedig
nemese
adott!
megma

fiatal
beakar
tett jó
ollyan
indult
tett a'
szakad
is eltö
monde
ben t
leképe
szakac
rintér
mes
volt r
regul
— m
csak

az országutat használni, — de ha az országut nem jó, az az járatlan, akkor kocsi, szerszám könnyen szakad, a' lóban is hamar kár esik, de még az emberben is vajmi könnyen hiba eshetik vagy kezében vagy lábában; tehát az országutat jó karban kell tartani. De ki tartsa jó karban az utat? kinek kötelessége az utakon vámot fizetni, hogy az utakat pénzért meglehessen csinálni? igen természetes, hogy az fizet az utért, a' ki használja! De Magyarországbán a' nemesember nem fizetett vámot, pedig használta az utat? és ekkoráig mit tapasztaltunk? azt, hogy a' nemesember rontani segélte az utat, de a' megcsinálásra semmit sem adott! és volt-e ebben haszna? nem volt, a' mit következőképen fogok megmagyarázni.

Hányszor volt már az eset, hogy a' nemesember befogott egy pár fiatal és jó erejű csikót, a' kocsijára feltett néhány mérő gabonát, és beakart menni a' városba. A' város valami három óra járásnyira lehetett jó uttal, de ha az eső egy kicsinyt megercedt, némelly utnak a' földje olyan lágy volt, hogy szinte tengelyig vágott a' sár, és ha reggel megindult az ember, jó szerencse volt, ha estére nagy nehezen bevergődhetett a' városba! A' lovai kifáradtak, szerszáma nem egyszer összevissza szakadt, maga az ember is csupa csatak volt, — de sokszor a' tengely is eltörött, vagy valamellyik kerék bomlott meg. de még nagyobbat is mondok, hány nemesemberrel történt, hogy valamellyik lova, a' mellyikben több volt az igyekezet, mikor a' kocsi elakadt a' sárban, mindenféle képen mozdítani akart, de a' mint egyet rándított volna, valamije megszakadt, és örökre kárba vezett, pedig némelly jó lovat háromszáz forintért sem adna az ember! Most már azt kérdem, miért vallotta nemes atyámfia ezen kárt? azért, mert az ut rossz volt? és az ut miért volt rossz? azért, mert nem volt keményre meghordva az alja, nem volt regula szerint csinálva az ut, hogy az esőnek a' leve lefolyhatott volna — megcsinálva pedig azért nem volt, mert nem került rá pénz, mert csak a' jobbágy ember maga fizette a' vámot, pedig a' nemesember is

használta, már pedig a' nemesember kereke szintugy elvágatja az utat, mint a' jobbágyé!

Most tegyünk egy kis számvetést, magyarul leszen mondva, ha igazam nem lesz, minden gyerek meghazudtolhat. — Példának okáért mondtam, hogy van falu, honnét három óra alatt be lehet menni a' városba jó uttal; rossz uttal pedig reggeltől estig eltart. Három óra járásnyira eső uttól legfőlebb sokat igen sokat mondok tiz garas esnék vámra; de minthogy eddig a' nemesember vámot nem fizetett, — volt tiz garas haszna! De most azt is számitsuk ki, hogy a' rossz ut miatt mennyi kára van a' nemesembernek? Ha csak egyszer esik is baja a' lovának, hogy megszakad a' ló, vagy lába törik, — ez annyi kár, hogy egész életére még az unokájával együtt sem fizetne annyi vámot! Az igaz, hogy otthon is érheti baj a' lovat, de legkönnyebben éri a' baj az uton, mert csak az utra kell használni leginkább a' lovat! — Ha már így az ut miatt ennyi kárt vall a' nemes ember, ugyan mondja meg, mi haszna volt abban, hogy a' tiz garas vámpénz megmaradt? de itt nem csak a' lóruul lehet kérdés, hanem a' nyujtó is törhetik, a' tengelynek is gyakran esik baja a' rossz utban, az embernek ha nemes is, keze-lába törhetik a' rossz ut miatt, mert fel is dülhet az ember, — az ilyen baj pedig drágába kerül, és mindennek a' rossz ut az oka! — De még több baj is van; az embernek sürgetős a' dolga, de a' rossz ut miatt ismét nem lehet menni, — ez megint egy új kár! Hányszor van az is, hogy a' szegény feleség éjfélig is várja otthon az urát az étellel, de a' gazda a' rossz ut miatt elmarad, — a' szegény asszony maga is fáradt, lenyugszik, — 's mire a' gazda haza vergődik, az meg ehés, de az étel is már hideg, meg maga is olyan kedvetlen, minden utjában van, néha hogy a' mérgét legalább valakin kiönthesse, még a' szegény asszonyt is jól megveri, — miért? a' rossz ut miatt, — pedig mit tehet róla az asszony, hogy a' nemesember nem fizet az utért, azért, olyan rossz az ingyen-ut, hogy több benne a' kár, mint a' haszon! És ezen kívül még mennyi a' baj? és minden azért a' tiz garasért, — és a' hányszor utra megy

a' nemesember
garasért?
haszon,

De
kérdeztem
most eszt
ni, elindul
mert lát
tam, —
lóban me
nem volt
szegény
megdöglő
dónak! .
vallottam
száros, o
ségem ve
nem a' s
egyenes
ba a' sz
lovam, a

A
ha jobb
valamit;
nem azé
jövendő

től, — m
neki is k
nem más
utakra h

a' nemesember, annyiszor előállhat ez a' baj, ismét azért a' hitvány tizgarasért? hát haszon ez? én esküszöm az élő Istenre, hogy ez nem haszon, hanem kár!!!

De sokszor hallottam már ilyen panaszt nemesemberektől, mikor kérdeztem, hogy miképen van a' sorsa? — Roszul van — mondá — most esztendeje bementem a' városba, az az, hogy csak beakartam menni, elindultam ugyan, de ott a' puszta szélén az út nagyon föleingedt, mert lát is az kövecset, nem is, jó két csikóval mentem, még is elakadtam, — a' rudas lovamra rá legyintettem egy kicsit az ostorral, — a' lóban meg volt a' vér, mozdítani akart, de a' sár nagy volt, a' fenekén nem volt kemény, hogy fentartotta volna jobban a' kereket, — megölte szegény Deres lovamat az igyekezet, megszakadt, még azon helyen megdöglött, megis nyuzta ott a' kanász, a' bőrét pedig eladtam a' zsidónak! Hej uram, így szolt továbbá a' panaszos — be nagy kárt vallottam én ekkor, — már háromszázat ígért szegény páráért a' mérsáros, oda is adtam volna neki visszajövet mindjárt, mert annyiból szükségem volt a' pénzre, hogy itt a' házam végiben van egy fundusom, hanem a' szomszédom földje nagyon bele sarkallik, azt szerettem volna én egyenes lénéába hozni, azért már meg is alkudtam harmadfél száz forintba a' szomszédommal, — de szándékomat megölte az az ut, mikor a' jó lovam, a' milyen soha sem volt, nem is lesz több, oda veszett!

Az ilyen nemes atyánkfia de szívesen megfizetné most a' vámot, ha jobb ut lett volna akkor, hogy a' lovának árán fordíthatott volna valamit; de már késő, — az elmúlt esőnek, nem kell köpönyeg, — hanem azért tapasztal az ember, hogy a' maga kárán okoskodja ki, valljon jövendőre mit kellene tenni okosat?

Tehát mit kellene tenni okosat? azt, hogy a' nemesség ne irtózzék a' fizetéstől, — ne ijedjen meg, hogy az ország javára megkivántató költségeknek egy részét neki is kell fizetnie, mert ezen pénzből egy krajczár sem fog elveszni hasztalanul, hanem más uton ismét vissza foly saját zsebébe. Azért ha majd a' nemesség az országutakra hozandó törvényeknél fogva fizetésre fog felszólítani, maga tapasztalásából tud-

hatja, hogy inkább csináltassuk meg közösen minden emberrel az utat, minthogy a' rosz ut miatt az ember kárát vallja!

Ha majd aztán jó utaink lesznek, — nem panaszkodunk arról, hogy a' sárban megsüllyedtünk, nem szakad meg lovunk, dolgunkat hamarabb végezhetjük, mert a' jó uton könnyebben jár a' ló, — és ha dolgunkat végeztük, haza is hamarabb érünk, a' kovács kontó is esztendőnkint kevesebb lesz, magunknak is megjön a' jó kedvünk, és így két három esztendő múlva, az asszony is körül belől így beszélend otthon: Ez az én apjukom most nem olyan kedvetlen mint azelőtt, mikor a' városból rendesen éjszakánként jött haza, és akkor is mindig kajdászott és verekedett; most a' lovak soha sem olly fáradtak, aztán vacsora-harangszóra szépen haza ballagnak, 's a' gazda mindjárt akkor ehetik, mikor az étel még frissiben van! és a' t.

Igy következik el lassankint a' megelegetés!

Nem másért fogunk tehát tenni, hanem magunkért, — mert az országot eddig hasonlított a' csizmához, melyet a' paraszt vett és a' nemesember is szaggatta, azért volt olyan rosz.

Most ugyan mindjárt nem kell ám vámot fizetni, hanem majd a' jövő országgyűlés kifőzi, hogy mi módon lenne helyesebben és hasznosabban az egész?

Ha valaki azt emlegetné, hogy a' nemesember eddig sem fizetett egy krajczárt is? annak ujra el kell olvasnia, a' mit fölebb megirtam, és átlátja, hogy a' nem fizetésben nem hogy hasznunk lett volna, sőt inkább kárt okozott.

Aztán nemes atyámfiai, ezelőtt nyolczszáz esztendővel, mikor a' nemesség kezdődött, de még kétszáz esztendővel is ezelőtt nem volt ám annyi nemesember, mint most, de azóta ugy elszaporodott mint a' raj, és utóbb még talán minden magyar ember nemes lehetne, 's akkor senki sem maradna, a' ki dolgozni fogna! igaz-e?

A' jövő héten megfogom magyarázni, hogy a' közös adózás szinte nem kár, hanem haszon a' nemesre nézve; mindent magyarul megmondok, mert ismételve is csak azt hiszem, hogy szóból ért a' magyar ember.

Vas Gereben.

Nyomatott Győrött 1848.

